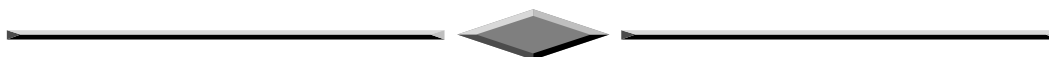

Elverum Kommunale Pensjonskasse

ÅRSRAPPORT 2017

Er vi et kulturfolk?

Toner strømmer frem. Harmonier og disharmonier.
Glad tone i dur, med lette strøk. Sorgfulle
langsomme toner i moll. Romantikk, kraft, dramatik.

Den musikalske kulturen er gammel. Sang til arbeid,
sang til hvile, sang til sorg. Så har teknologien kommet
mer og mer inn. Instrumenter som støtter eller
erstattet stemmen som formidler. Fra enkle
treinstrumenter til dagens høyt teknologi.

Kultur må læres og bygges. Men hva er kultur.
Kommunen har egen kulturavdeling, men er de den
viktigste kulturbygger. Skolen har egen kultursektor,
hvilken rolle spiller den. Vi har arbeidskultur,
møtekultur, jordkultur, skogkultur og kulturlandskap.
Ja, vi er nok et kulturfolk.

En god arbeidskultur er viktig for et godt arbeidsmiljø.
Pensjonskassen bærer resultat av god arbeidskultur
eller dårlig arbeidskultur hos medlemsbedriftene. Ser
vi resultater av en endring i kultur når vi drøfter
pensjoner på side 6?

Musikkskolens opplæring i ulike praktiske
kulturformer gir næring til andre deler av mennesket
enn den intellektuelle. Opplevelser. Samhandling.
Virkelighetsflukt. Nærhet. Utprøving.

Fortellerkunst er også en kulturform. Vi håper at
årsberetningen formidler en historie til refleksjon og
læring. Til ettertanke for kulturbygging blant
medlemmene men også overfor de som medlemmene
betjener. Som toner som går opp og ned på
notelinjene, i dur og moll, lange og korte. En
avgrensning og en etterklang. Med begrensning og
mulighet

La fortellingen fylle deg.

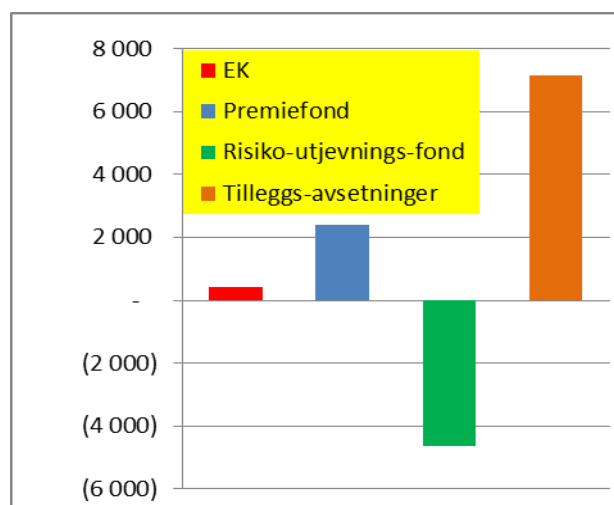
Takk til kulturskolen for bruk av bilder, og for det håp
for fremtiden dere formidler.

Styrets beretning

FORMÅL

«Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og andre pensjonsberettigede i overensstemmelse med bestemmelsene om pensjonsforhold i hovedtariffavtalen i KS-området.» (Vedtektene § 1-1)

RESULTAT

Figur: Årets resultatfordeling.

2017 ble nok et godt år i finansmarkedet. Verdijustert avkastning er på 8,59 %. Bokført avkastning er 2,54 %. Forskjellen mellom avkastningene er kursreguleringsfond og urealisert gevinst i egenkapitalen.

Forvaltningskapitalen har økt med 14 % til 953 861, herunder er 11 516 i premiereserve og tilleggsavsetning og 141 i premiefond tilført ved at SØIR IKS er tatt opp som ny bedrift i pensjonsordningen.

Pensjonskassens regnskapsresultat er det som tilfaller pensjonskassen som opptjent egenkapital.

Pensjonskassen forvalter midler for medlemsbedriftene. Overskudd av denne forvaltningen avsettes til tilleggsavsetninger for å trygge pensjonskassens drift over tid og derigjennom medlemmenes rettigheter. Resten tilføres medlems-

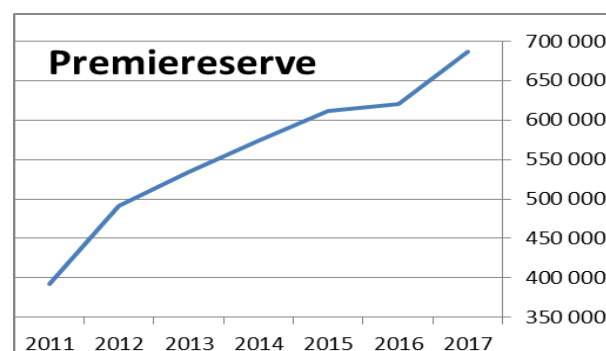
bedriftene som premiefond. På grunn av foreslåtte endringer i solvensregelverket er 75 % tilbakeholdt til dekning av fremtidig risiko i finansmarkedet. 25 % tilføres premiefondet til fremtidig betaling av premie.

Risikoresultatet ble i år meget svakt. Se mer om dette under pensjoner (side 8).

Risikoutjevningfondet blir benyttet fullt ut for å dekke dette, 4 726. Resten dekkes av egenkapitalen, 4 687.

Pensjonskassen har tilfredsstillende egenkapital og bufferkapital. Finanstilsynets stresstest I viser gjennom året variasjon i bufferkapitalutnyttelse i overkant 90 % etter endringer i den risikofrie renten (se note 4). Ved utnyttelse over 150 %, må styret vurdere tiltak for å redusere risikoen.

På grunn av økte pensjonsforpliktelser, har vi også behov for økt egenkapital. Årlig innkalles derfor egenkapital fra medlemsbedriftene i forhold til deres premiereserve. Årets bruk av egenkapital for å dekke risikoresultatet, forsterker behovet.

Figur: Utvikling i premiereserve (se også note 6).

Forvaltning av midler i finansmarkedet har en grunnleggende risiko som vi ikke kommer utenom dersom vi skal oppnå en tilfredsstillende avkastning. For å skjerme egenkapitalen mot denne risikoen kan vi avsette midler til tilleggsavsetninger. Disse

kan benyttes for å dekke manglende bokført avkastning mellom 0 % og rentegarantien.

Vår strategi fastsetter at tilleggsavsetninger skal være 1,5 til 2 ganger årets rentegaranti. Ved avlagt regnskap er den 2.

Bokført avkastning består løpende i utbetalt rente på gevinst ved salg av instrumenter, obligasjoner, leieinntekter og verdiøkning på eiendom.

SAMFUNNSANSVAR

Offentlig tjenestepensjon er solidarisk og langsiktig. Pensjonskassen søker å reflektere dette i sin kapitalforvaltning. Statens pensjonsfond utland definerer en grunnleggende etisk standard for plassering, men vi måler også mot andre standarder. Kapitalforvaltningen må være slik at en ikke understøtter virksomheter som gjør det mindre interessant å være pensjonist i fremtiden. Det medfører tilt mot etiske fond. En pensjonsordning som bygger på solidaritet, må også være oppmerksom på solidariteten med de mennesker som bidrar til at vi får avkastning på våre plasseringer. Jevnlig vurderes det om forvalter bryter de etiske prinsipper vi ønsker å ha i kapitalforvaltningen. Etisk profil skal ha en helhetlig drøfting årlig.

Kjøp av forvalter og rådgivingstjenester er i stor grad et tillitsforhold. Derfor er det for pensjonskassen viktig å vurdere hvordan de etiske refleksjonene er i leverandørens virksomhet og hvordan de igjen reflekterer etisk ved vurdering av plasseringer.

Gjennom Grieg Investor AS kan vi følge opp etikken i våre plasseringer på detaljert nivå. Vi retter også en forventning til dem om at de tar opp tilsvarende forhold med forvalterne.

Medlemsbedriftene våre er i hovedsak budsjettorienterte virksomheter med stabil kontinuerlig drift. Pensjonskassen legger derfor vekt på stabilitet i deres forpliktelse overfor pensjonskassen. Vi skal i minst

mulig grad skape støy i deres budsjettarbeid.

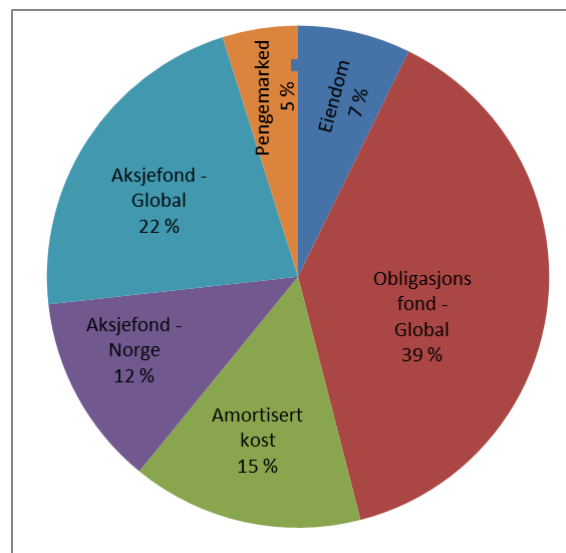
FORVALTNING

Pensjon er i stor grad sparing. Kapitalforvaltning har to formål:

1. Sikre at vi oppnår rentegarantien
2. Redusere kostnaden for medlemsvirksomhetene

Kapitalforvaltningen følger en skriftlig strategi som årlig gjennomgås av styret.

I påvente av nye regler for soliditet er den grunnleggende delen av strategien ikke endret i 2017. På grunn av forventet oppgang i renten, er durasjonen i obligasjonsporteføljen redusert.

Figur: Fordeling mellom aktivaklasser (se note 2).

Styret gjør selv vedtak om plassering og har ikke ønsket å holde «Obligasjoner som holdes til forfall» og «Lån og fordringer» i henhold til strategi på grunn av rentenivået. Det øker den regnskapsmessige risikoen noe. Bufferkapitalen anses å være tilfredsstillende for en slik behandling.

Løpende rapportering til styret inneholder porteføljens sammensetning i forhold til mandat (jf. forvaltningsstrategi), avkastning, lovbestemte krav til ansvarlig kapital og stresstest. Siste avlagte rapport gjennomgås i styremøte. Det har gjennom

året ikke vært brudd med gjeldende regelverk. Kapitalsituasjonen har gjennom året ikke gitt behov for oppfølging ut over planlagte styremøter.

Bygging av buffere har vært og vil fortsatt være, viktig for pensjonskassen slik at vi også i fremtiden kan ha god sikkerhet for opptjente pensjoner og god avkastning på forvaltningskapitalen. Gjennom dette blir den økonomiske belastningen på medlemsbedriftene minst mulig.

Den gode avkastningen i 2017 skyldes i stor grad vår eksponering i aksjer. Plassering i eiendom har i 2017 også gitt et meget positivt bidrag.

Pensjonskassen har felles forvaltning av kollektiv- og selskapsporteføljen, jf Forsikringsvirksomhetsloven (FVL) § 9-7 niende ledd.

Avkastningsresultatet i note 1 fordeles slik:

- Selskapsporteføljen: plassering av egenkapitalen og likviditet i forbindelse med driften utgjør 5,52 % av totalkapitalen. Dette utgjør det «Ikke-tekniske regnskapet».
- Kollektiv- eller kundeporteføljen utgjør 94,48 % og danner grunnlaget for det «tekniske regnskapet». Fordelingen beregnes på grunnlag av inngående balanse.

Midlene forvaltes hovedsakelig i fond valgt av styret etter anbefaling fra rådgiver.

Fordeling for 2018:

- selskap 5,09 %
- kollektiv 94,91 %.

Prinsipielt er det korrekt å fordele mellom porteføljene kontinuerlig, f. eks ved hver månedsavslutning. Siden en pensjonskasse er et gjensidig forsikringselskap, eier medlemsbedriftene egenkapitalen og ingen part får over tid vesentlige fordeler eller ulemper med årlig avregning.

Det er avsatt 44 623 til kursreguleringsfond. Dette bedrer bufferkapitalen og sikrer oss ved fremtidige reduksjoner i verdier på finansielle eiendeler.

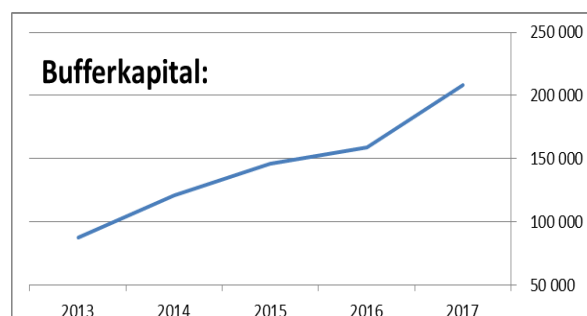
RISIKO

Kapitalforvaltningsstrategien setter krav til avkastning. Pensjonskassen har tidligere opplevd vesentlige tap med tilhørende reduksjon av egenkapital og bufferkapital, derved handlingsrom. Gjennom en forsiktig strategi er buffer og handlingsrom bygget opp. Ved gjennomgang av kapitalforvaltningsstrategien i 2017 er ikke strategien endret i forhold til investeringsunivers, fordelingen mellom aktivaklasser eller frihetsgrader.

De risikomål som benyttes ved konstruksjon av porteføljen er:

- Standardavvik – som angir hvor mye verdier på aktiva kan svinge ut fra historiske data.
- Største historiske verdifall
- Stresstest – er et tenkt scenario der en ser på endringer i verdier i porteføljen som følge av gitt fall i markedet.

Finanstilsynets stresstest I er foreløpig ikke juridisk bindende for pensjonskasser. Allikevel anses dette som det viktigste styringssignalet. Tilfredsstillende dekning her vil være dekkende for de formelle krav.

Figur: Utvikling i bufferkapital (se note 4).

Bufferkapital dekker reduksjon av verdi på våre finansielle eiendeler ut over det som dekker forpliktelsene. Ikke realiserste gevinster er en viktig del av dette. Bufferkapitalen er ved årets slutt 208 017 og utgjør ca 22 % av totalkapitalen.

Tilleggsavsetningene brukes aktivt for å søke å realisere gevinster på et mest mulig gunstig tidspunkt.

Omløpsobligasjonene har også i år gitt tilfredsstillende avkastning. Durasjonen i renteporteføljen søkes å holdes moderat for å begrense tapene når renten igjen øker.

Obligasjoner som måles til amortisert kost har vært en viktig del av porteføljen på grunn av deres egenskaper ved beregning av kapitalkrav. Replassing av det som forfaller er i liten grad gjennomført da en må binde seg langt frem i tid for å oppnå en rente over avkastningsgarantien. Deres andel av porteføljen reduseres derfor. Dette gir større behov for bufferkapital.

Verdens finansmarkeder var i 2017 preget av jevn oppgang til tross for en del geopolitisk støy. Utvikling i aksjekursene har vært god. I stor grad kommer dette av bedret inntjening i selskapene. Verdsettelsen av norske aksjer preges en del av at nedturen i oljesektoren ser ut til å ha bunnet ut. Som et korrektiv til dette ser det ut til at anleggssektoren mot slutten av året sliter på grunn av nedtur i boligmarkedet. Generelt er det optimisme både hos enkeltpersoner og bedrifter. Dette preger den generelle handelen og derigjennom aksjekursene.

Pensjonskassen handler i norske kroner, men internasjonale fond vil naturlig preges av variasjoner i valuta. Valutarisiko er et avkastningsområde som er lite forutsigbart. De fleste av våre internasjonale plasseringer er valutasikret slik at vi i liten grad påvirkes av dette.

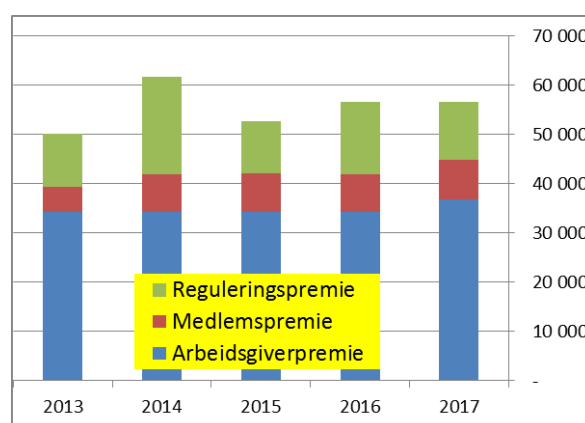
Pensjonskassen kan normalt ikke være stor aktør i enkeltprosjekter. Dersom objektene delvis er finansiert med lån, begrenses pensjonskassens mulighet til å delta ytterligere. Pensjonskassen ser det derfor ikke som tjenlig å være aktør i det åpne lokale markedet. Dersom avkastningen er interessant og kostnaden for kommunen tilsvarende interessant, vurderes et samarbeid, f. eks om eiendom.

PREMIEINNTEKTER

Arbeidsgiverpremien er fastsatt i tråd med anbefalingene fra aktuar. Medlemspremien er tariffestet.

Reguleringskostnaden er moderat og bærer preg av at lønnsoppgjøret er et mellomoppgjør.

- Hovedoppgjør, høy reguleringspremie.
- Mellomoppgjør, lav reguleringspremie.

Figur: Premieinntekter.

Arbeidsgiverpremien økte svært lite i 2016 på grunn av bortfallet av 2 medlemsbedrifter.

Bedrifter med medlemmer som opptjener rettigheter:

- Elverum kommune
- Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS
- Elverum Energi AS
- Elverum kommunale pensjonskasse
- SØIR (Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS)

Bedrifter med medlemmer der det utbetales pensjon og der medlemmene bare har oppsatt rett:

- Agena AS

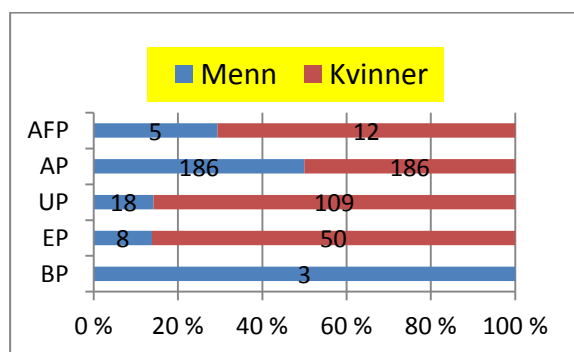
Elverum Energi AS skifter gruppe i 2018 da siste aktive medlem er blitt pensjonist.

PENSJONER

Pensjonskassen dekker risiko på sine områder for medlemsbedriftene. Vi kan ikke gjøre risikoreduerende tiltak på medlemsmassen. Når medlemsbedriftene fokuserer på sykefravær savner vi at dette forlenges til uførepensjon, som følger etter sykepengene. Videre tror vi at et samarbeid om alderspensjonering over tid vil kunne gi reduserte kostnader for medlemsbedriftene og bedret livskvalitet for medlemmene.

Det ser ut til at AFP-utbetalingene nådde en bunn i 2015. Kommunen reduserte høsten 2015 den økonomiske delen av seniorpolitikken. Økningen i 2016 er forsterket i 2017. Vi konstaterer også at tidligpensjoner i stor grad tas ut så snart rettigheten er tilgjengelig og i større stillingsandel.

Det er vesentlig flere kvinner enn menn som tar ut AFP. Dette samsvarer dårlig med forholdet blant aktive medlemmer.

Figur: Pensjonistbestand.

Alderspensjoner øker både i antall og beløp. Dette har en naturlig sammenheng med levealder, medlemsbestand og lønnsutvikling.

Uførepensjonen har forholdsvis stabil utbetaling. I 2017 er det uvanlig mange nye uføre, eller kanskje retttere sagt uvanlig få som er tilbakeført til aktive ved at de er blitt friske. Holder vi 2016 og 2017 sammen, er gjennomsnittet normalt.

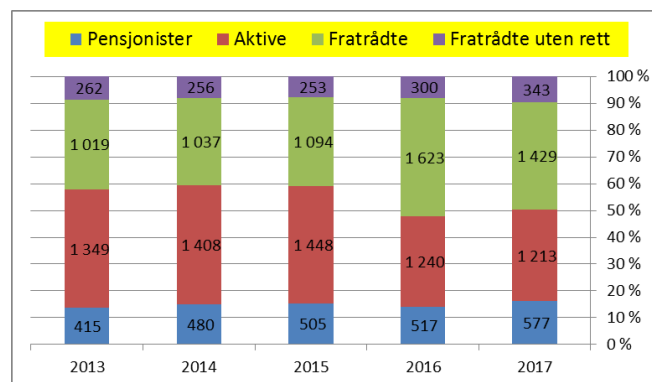
Det er grunn til bekymring at så stor andel av uførheten er blant kvinner. Disse er ansatt i sektorer som pleie og omsorg og barnehage.

Brutto uføre har økt betydelig i 2017. Det er medlemmer med nedsatt arbeidsevne med mellom 20 og 50 %. NAV dekker ikke slike situasjoner. Offentlig tjenstepensjon dekker derfor bortfallet av utbetaling fra NAV. Medlemmene taper derved ikke på dette. Tilsvarende gir det en betydelig kostnad for pensjonskassen.

Pensjonskassen har i 2017 inngått avtale med en lege for vurdering av arbeidsevnen til medlemmene med brutto uførepensjon. Første gjennomgang viser ingen store endringer. På den annen side ble det satt en del mål som vi tror vil gi resultater. Livskvalitet for medlemmene og økonomisk gevinst for pensjonskassen.

Økningen i antall uføre og spesielt brutto uføre, gjør at risikoresultatet er svært negativt i 2017. I tillegg påvirkes risikoresultatet av at noen medlemmer har byttet til stilling med lavere aldersgrense.

Det er vanskelig å forutsi endring i ytelse fra tjenstepensjonsordningen etter nye generelle regler i folketrygden fra 01.01.2011. Tilpasning av tjenstepensjonsordningene i offentlig sektor til de generelle endringer i folketrygden er ikke kommet inn i tariffavtalen. Pensjonskassen vil derfor utvikle seg videre etter hvert som endringer blir vedtatt.

Figur: Medlemsbestand.

Den store endringen i fratrådte i fra 2015 til 2016 skyldes opprydding i medlemsregisteret. Endring av medlemssystem hos oss, lønssystem i kommunen samt endring av innmeldingsregelverk resulterte i at en del medlemmer som ikke lenger fylte kravet, fremdeles sto som aktive.

LEDELSE

Elverum kommunale pensjonskasse ble etablert i 1921 av Elverum kommune. Pensjonskassen er et gjensidig pensjonsforetak, med styret som øverste organ. Kontorsted er Elverum.

Virksomheten er forankret i lov- og forskriftsverk for finans- og forsikringsbransjen (Livsforsikringsselskap).

Pensjonskassen er under generelt tilsyn av *Finanstilsynet*.

Pensjonskassen har daglig leder i hel stilling som sitter i kontormiljø sammen med personalavdelingen i Elverum kommune. Arbeidsmiljøet er generelt godt. Det har ikke vært skader, ulykker, eller sykefravær relatert til pensjonskassens virksomhet i 2017.

Styret har seks medlemmer. Kommune- styret i Elverum velger fire medlemmer og to varamedlemmer. Minst en skal ikke være medlem eller ha tilknytning til ledelsen i medlemsbedriftene. To styremedlemmer med vara, velges av og blant aktive medlemmer og pensjonister.

Styret velges for samme periode som kommunestyret.

Virksomheten legger vekt på kjønnsbalanse. Styret består av 3 kvinner og 3 menn.

Pensjon er et kompetansekrevede område. Styremedlemmene skal være egnet i henhold til Finanstilsynets vurderinger og ha plettфриandel innenfor fagområdet. Videre skal det i fellesskap være kompetent. Styret jobber aktivt med kompetanseutvikling.

ÅR	2017	2016
Møter	7	7
Saker	47	51

ADMINISTRASJON

På grunn av forholdsvis få aktive medlemmer vil administrasjonskostnadene være relativt høye. Styret er derfor tilfreds med at administrasjonskostnadene over tid er redusert i forhold til både premiereserve og forvaltningskapital.

Lokal plassering og tilhørighet gir pensjonskassen mulighet til å løse oppgaver som normalt påhviler medlemsbedriftene. Videre bidrar pensjonskassen til utvikling av en personalpolitikk, som på lang sikt kan gi lavere pensjonskostnader for medlemsbedriftene. Gjennom dette mener styret at pensjonskassen er et godt instrument for medlemsbedriftene. (Se note 6)

FORTSATT DRIFT

Pensjon har langsiktig perspektiv. Dette er nedfelt i rammeverket for pensjonskasser. Styret vurderer selskapets kapitalforhold som gode i forhold til risikoprofil og myndighetenes krav. Finanstilsynet har foreslått nye krav til risikokapital. Stresstest pr 31.12.17 viser at vi tilfredsstiller kravene før foreslåtte lettelsler på enkelte parametere. Pensjonskassens styre ser ikke at nye regler vil true fortsatt drift.

Gjennom internkontroll, rapportering til offentlig myndighet, revisjon, aktuar og annen bistand, følger virksomheten opp endringer i regelverket. Styret mener at pensjonskassen har god evne til å takle endringer.

Styret kjenner ikke til:

- forhold av viktighet for å bedømme pensjonskassens stilling og resultat som ikke fremkommer i regnskapet eller årsberetningen.
- forhold som har inntruffet etter balansedagen som har betydning for å bedømme pensjonskassen resultat og stilling.
- tvister som kan føre til annen vurdering av drift eller økonomi.

Avlagte regnskap viser etter styrets oppfatning et rettviseende bilde. Styret har lagt fortsatt drift til grunn for regnskapet .

EKSTERNE PARTER

- Ernst & Young AS - revisor
- Lillevold & Partners AS - aktuar og forsikringsteknisk konsulent.
- Grieg Investor AS - finansiadvikger
- Storebrand – systemleverandør og bistand pensjon

INTERNKONTROLL

Forskrift om risikostyring og internkontroll av 22.09.08 har flyttet fokus fra kontroll til risikostyring. Pensjonskassen har etablert rutiner ut fra bransjestandard. Internkontrollen dekker de områder som er aktuelle for pensjonskassen og er tilpasset pensjonskassens omfang. Revisor avgir årlig uttalelse.

Elverum, 31.12.2017/22.03.2018

Per Kristian Hammer (styreleder)

Dag Martin Bakken (nestleder)

Ole Gjermund Rønes

Trond Rønning (daglig leder)

Turid Olsen

Toril Nersveen

Linda Alette Løkken

Resultatregnskap

	Note	2 017	2 016
Premieinntekter	6		
Forfalte premier brutto		-56 424	-56 462
- Avgitt gjenforsikringspremie		65	70
Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv fra andre	8	-10 519	
Sum premieinntekter for egen regning		-66 878	-56 392
Netto inntekter fra investeringer - Kollektivporteføljen	3		
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler		-5 733	-6 826
Netto driftsinntekter fra eiendom		-1 476	-1 606
Verdiendringer på investeringer		-51 562	-13 904
Realisert gevinst og tap på investeringer		-12 226	-15 911
Sum netto inntekter fra investeringer - Kollektivporteføljen		-70 997	-38 247
Pensjoner			
Utbetalte pensjoner	7	21 989	20 699
Overføring av premiereserve og tilleggsavsetning mv til andre		0	45 120
Sum Pensjoner		21 989	65 819
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte	5		
Endring i premiereserve		66 536	8 268
Endring i tilleggsavsetninger		7 149	-3 318
Endring i kursreguleringsfond		44 623	14 800
Endring i premiefond		325	362
Overførte tilleggsavsetninger ved flytting	8	-997	
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte		117 636	20 112
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte	1/5		
Overskudd på avkastningsresultat		2 417	3 976
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		0	173
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forvaltningskostnader		1 546	1 416
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader		2 756	2 831
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	9	4 302	4 248
Resultat av teknisk regnskap		8 468	-312
Netto inntekter fra investeringer - Selskapsporteføljen	3		
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler		-334	-399
Netto driftsinntekter fra eiendom		-86	-94
Verdiendringer på investeringer		-3 004	-812
Realisert gevinst og tap på investeringer		-712	-929
Sum netto inntekter fra investeringer - Selskapsporteføljen		-4 136	-2 234
Forvaltningskostnader	9	90	83
Resultat av ikke-teknisk regnskap		-4 046	-2 151
Resultat før skattekostnad		4 422	-2 463
Skattekostnader	13	0	0
Resultat før andre resultatkomponenter		4 422	-2 463
Totalresultat		4 422	-2 463

Balanse - Eiendeler

	<i>note</i>	2017	2016
<i>Selskapsporteføljen</i>			
Investeringer -			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	2	2 257	1 849
Investering som måles til amortisert kost			
Finansielle eiendeler som holdes til forfall		1 325	2 354
Utlån og fordringer		7 094	6 981
Eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler		18 245	15 432
Obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning		22 733	18 712
Sum investeringer	2	51 654	45 327
Fordringer			
Knyttet til premieinntekter	2	16	1
Andre fordringer			
Sum fordringer		16	1
Andre eiendeler (bank)	2	839	818
Sum eiendeler i selskapsporteføljen	4	52 509	46 147
<i>Kollektivporteføljen</i>			
Investeringer -			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	2	38 743	31 651
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall		22 745	40 305
Utlån og fordringer		121 773	119 527
Eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler		313 187	264 232
Obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning		390 223	320 390
Utlån og fordringer		278	21
Bankinnskudd	2	14 404	14 008
Sum investeringer i kollektivporteføljen	4	901 351	790 134
Sum eiendeler i kundeporteføljene		901 351	790 134
Sum Eiendeler		953 861	836 280

Balanse - Egenkapital og forpliktelse

	<i>note</i>	2 017	2 016
Egenkapital			
Innskutt egenkapital		-52 168	-49 966
Opptjent egenkapital			
Risikoutjevningfond	5	0	-4 623
Annen opptjent egenkapital		5 193	5 395
Sum opptjent egenkapital		<u>5 193</u>	<u>772</u>
Sum egenkapital		<u>-46 975</u>	<u>-49 194</u>
Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfaste forpliktelser			
Premiereserve		-691 112	-624 576
Tilleggsavsetninger		-31 546	-24 397
Kursreguleringsfond		-163 038	-118 416
Premiefond		-19 566	-18 231
Sum forsikringsforpliktelser	5	<u>-905 262</u>	<u>-785 620</u>
Andre forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	11	-303	-287
Andre avsetninger for forpliktelser		-1 321	-1 179
Sum Andre forpliktelser		<u>-1 624</u>	<u>-1 466</u>
Sum egenkapital og forpliktelser		<u>-953 861</u>	<u>-836 280</u>

Elverum, 31.12.2017/22.03.2018

Per Kristian Hammer (styreleder)

Turid Olsen

Dag Martin Bakken (nestleder)

Toril Nersveen

Ole Gjermund Rønes

Linda Alette Løkken

Trond Rønning (daglig leder)

Kontantstrøm

Driftsaktiviteter	<i>note</i>	2 017	2 016
Premiebetalinger	6	56 359	56 392
Mottatt/Avgitt ved flytting	8	11 516	-47 732
Innbetalt premiefond	5	-1 407	-7 776
Endring fordringer	2	-272	109
Leverandørkostnader	9	-2 866	-2 785
Lønn og honorarer	9	-1 525	-1 545
Endring kortsiktig gjeld		158	253
Pensjoner	7	-21 989	-20 699
Skatt	13	0	0
Sum		39 973	-23 782
Investeringsaktiviteter			
Salg/Kjøp aksjer og obligasjoner		-51 659	14 346
Endring fordringer			
Inntekter eiendom		1 805	1 700
Renter bankinnskudd		7 191	136
Renter av obligasjoner		0	7 089
Endring balanseførte renter		906	495
Sum		-41 758	23 765
Finansieringsaktiviteter			
Innbetaling av egenkapital		2 202	2 003
Sum		2 202	2 003
Inngående saldo		14 826	12 840
Utgående saldo		15 243	14 826
Endring bank		417	1 985

Endring egenkapital

	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital				Sum EK
		Risikoutj. fond	Annen opptjent	Urealisert gevinst	Sum opptjent	
UB 2016	49 966	4 623	-12 924	7 529	-772	49 194
Innbetalt	2 202				0	2 202
Resultatført		103			103	103
Årsresultat		-4 726	-2 398	2 600	-4 525	-4 525
UB 2017	52 168	0	-15 322	10 129	-5 193	46 975

Noter

INNHOLD

Note - Regnskapsprinsipper.....	16
Note 1 – Resultatanalyse	17
Note 2 - Finansielle Eiendeler	18
Note 3 - Kapitalavkastning	19
Note 4 - Solvensmargin og bufferkapital	20
Note 5 - Forsikringsforpliktelser	21
Note 6 – Pensjonsordningen	21
Note 7 - Pensjoner	22
Note 8 - Flytting	23
Note 9 – Administrasjon.....	23
Note 10 - Ytelser og lån til ledende ansatte.....	24
Note 11 – Pensjonskostnad egne ansatte	24
Note 12 - Nærstående parter	24
Note 13 - Skatt.....	25

NOTE - REGNSKAPSPRINSIPPER

Resultatregnskap består av teknisk og ikke teknisk regnskap med hver sine resultatbegreper. I tillegg fremkommer resultatanalyse i note 1 som er avgjørende for fordeling mellom medlemsbedrifter og selskap.

Notene er i enkelte tilfeller omarbeidet noe fra i fjor for å gi bedre informasjon. Grunnleggende data er dog ikke endret i sammenlikningstallene.

Generelt om regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med:

- Lov om årsregnskap mv. av 17.06.1998 nr. 56 (RL)
- Forskrift om årsregnskap m.m. for pensjonsforetak av 20.12.2011 nr 1457 RL § 10-1, tredje ledd. Sist endret 16.12.16.

Finansielle eiendeler

Felles forvaltning

Elverum kommunale pensjonskasse har valgt å gjennomføre felles forvaltning av selskaps- og kollektivporteføljen.

Investerings eiendom verdsettes til virkelige verdi i henhold til takst.

Obligasjoner som holdes til forfall vurderes til amortisert kost ved bruk av effektivrentemetoden. Nedskrivning ved sannsynlighet for verditap.

Ikke realisert gevinst på aksjer, andeler, obligasjoner og andre verdipapirer som holdes

for omsetning, vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Urealiserte kursgevinster på finansielle omløpsmidler føres til fond.

Fordringer på premie og annet er balanseført til virkelig verdi og nedskrives ved sannsynlige tap.

Avsetninger

Premiereserven utgjør den forsikrings-tekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet. Aktuar gjennomfører beregningen som inkluderer erstatningsavsetninger etter IBNR¹/RBNS².

Tilleggsavsetninger representerer en forsikringsmessig buffer som kan brukes til å dekke manglende bokført avkastning mellom 0 % og avkastningsgarantien.

Premiefondet er resultat som er tilført kundene eller direkte innbetalt til fondet. Premiefondet kan anvendes til å dekke fastsatt premie. Midlene tilføres årlig garantert avkastning på nivå med årets opptjening.

Risikoutjevningfond er avsetninger av overskudd på risikoresultat og kan brukes til å dekke negativt risikoresultat. Fondet tilføres sin andel av avkastningsresultatet.

Kursreguleringsfond er ikke realiserte gevinster på finansielle eiendeler som tilhører kundene, målt til virkelig verdi.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av kollektiv pensjonsordning som er ytelsesbasert i henhold til tariffavtale i KS-området.

Årets pensjonskostnad tilsvarer betalt arbeidsgiverpremie, korrigert for estimert endring i påløpt forpliktelse med fradrag for tilordnet andel av EKPs totale forsikringsfond beregnet etter IAS 19. I påløpte forpliktelser inngår forsikret AFP-ytelse (AFP 65-66).

¹ Hendelser som har skjedd, men ikke rapportert

² Hendelser som er rapportert, men ikke avgjort

Skatt

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som gjensidige livsforsikrings-selskaper.

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med en nominell sats på 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverseres eller kan reverseres i samme periode, er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli benyttet.

Pensjonskassen ilegges 0,15 % formuesskatt av ligningsmessig netto formue.

Finansskatt er en avgift som ilegges finans-institusjoner med 5 % av samme grunnlag som arbeidsgiveravgiften for ansatte og styre.

NOTE 1 – RESULTATANALYSE

Pensjonskassens regnskap er to regnskap i ett. Det ene for midler forvaltet for medlemmene, det andre for selskapet.

Avkastning: – Midler tilhører medlemmene til dekning av fremtidige pensjonsforpliktelser. Tabellen nedenfor viser hvordan dette fordeles.

Premiereserve gir følgende avkastning etter periode for opptjening:

- 2011 og tidligere, 3,0 % .
- 2012 til 2014, 2,5 %.
- 2015 og senere, 2,0 %.

Sats for gjennomsnittlig garanterte avkastning er beregnet av aktuar til 2,56 %.

Avkastning:	2017	2016
Verdijustert avkastning	70 997	38 247
Ikke realiserte gevinster	-44 623	-14 800
Garantert avkastning til premiefond	-325	-362
Korreksjon til ny metode	0	520
Avkastningsgaranti	-16 381	-15 711
Avkastningsresultat	9 669	7 894

Avkastningsresultatet er delt 75 % til tilleggsavsetningene og 25 % til premiefond. Etter at risikoutjevningfondet fått sin andel. For risikoutjevningfondet er det gjort en korreksjon for manglende tilførsel for 2016.

Administrasjon av selskapet – En del av premien som betales skal finansiere administrasjonen av pensjonsordningen, med styre, ansatte, kontorlokaler, programvare etc.

Administrasjon:	2017	2016
Administrasjonspremie:	4 828	4 477
Premiesats, jf note 6	1,18 %	1,18 %
- bokførte kostnader	-4 392	-4 330
Korr AGA på refundert AFP	0	236
+ Frigjort administrasjonsfond	0	-200
Administrasjonsresultat	436	183

Administrasjonsresultatet går til egenkapitalen.

Risiko er en del av pensjonsordningen. Tabellen nedenfor gjengir forholdene. Vi beregner forsikringsresultat som en residual. Denne avstemmes mot aktuars beregninger. I en stor populasjon og riktige forutsetninger, vil denne være svakt positivt. Da er premie, avsetninger og uttak i balanse med reservene. I en liten populasjon som vår, vil resultatet svinge mer da en hendelse kan påvirke mye. Pensjonskassen ser det derfor som viktig å ha et godt risikoutjevningfond.

Risiko:	2017	2016
Resultat før tilleggsavsetninger	5 142	2 429
- Avkastning selskap	-4 136	7 293
- Premie avkastningsgaranti	-406	-379
- Administrasjonsresultat	-436	-183
- Administrasjon selskap	90	-864
- Avkastningsresultat	-9 667	-7 894
Risikoresultat:	-9 413	402

Risikoresultatet er dekket ved bruk av risikoutjevningfondet og bruk av egenkapital.

Delresultatene for kollektivporteføljen forholder seg slik til resultat i teknisk regnskap – regnskap for kollektiv-porteføljen.

Teknisk regnskap	2017	2016
Administrasjonsresultat	436	183
Avkastningsresultat	9 669	7 894
Risikoresultat	-9 413	402
Rentegarantipremie	406	379
Til Tilleggsavsetninger	-7 149	-3 976
Til Premiefond	-2 417	-4 149
Korreksjonpost		-238
Teknisk resultat	-8 468	312

NOTE 2 – FINANSIELLE EIENDELER

Finansielle investeringer

Kapitalforvaltningsstrategien fastsetter at risikoen skal være moderat.

Følgende klasser benyttes:

- Obligasjoner som holdes til forfall
- Lån og fordringer
- Obligasjonsfond - norske
- Obligasjonsfond - internasjonale
- Aksjefond – norske
- Aksjefond – internasjonale
- Pengemarkedsfond -Norge

«Obligasjoner som holdes til forfall» og «Lån og fordringer» forvaltes diskresjonært av eksternt forvalter. Porteføljene består i hovedsak av norske obligasjoner. «Lån og fordringer» erstatter over tid «Obligasjoner som holdes til forfall». Pensjonskassen har som intensjon å holde klassen «Lån og fordringer» til forfall. «Lån og fordringer» gir mulighet til å selge enkeltpapirer i denne uten å være tvunget til å reklassifisere alt, dersom en spesiell situasjon skulle oppstå. Ved verdsetting til amortisert kost svinger verdien lite og elementene stabiliserer resultatet. Instrumentene skal i seg selv innebære lav kredittrisiko.

Øvrige eiendelsklasser består for tiden av 3 til 6 fond. For aksjer benyttes både indeksfond og aktivt forvaltede fond. Alle fond er klassifisert som «holdt for omsetning».

Risiko

Pensjonskassen har en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Risikoen søkes redusert gjennom sammensetning av aktivaklasser og forvaltere.

Måling av risiko gjøres gjennom ekstrapolering av historiske data og beregning av forventet avkastning og sannsynlig svingning. Målingen suppleres med stresstest og største historiske verdifall.

Aksjerisiko – Risiko for tap som følge av svingninger i markedspriser. Ved valg av etablerte fond med god historikk er risikoen for tap på grunn av konkurs i stor grad eliminert.

Eiendomsrisiko – Risiko for svingninger i markedspris, herunder svingninger som følge av tomme lokaler.

Kredittrisiko - Risiko for endringer i rentenivå.

Valutarisiko – Risiko for svingninger i kurs mellom norske kroner og den valuta som fondet handler i. Pensjonskassen kjøper i all hovedsak andeler i fond som er valutasikret.

Likviditetsrisiko – Risiko for at en ikke får omsatt fondsandeler ved behov for likvider. Begrenses gjennom valg av utsteder.

Renterisiko – Risiko for endring av plasseringens verdi ved renteendringer i markedet. Reduseres ved at aksjer og rentepapirer i stor grad er motsykliske.

Motpartsrisiko – Risiko for at utsteder ikke kan gjøre opp for seg.

Finansielle investeringer

	Verdi- hierarki	Bokført verdi	Kostpris	Markeds- verdi	Andel av porteføljen	Avkastn. i %
Eiendomsfond	3	24 252	22 734	24 252	2,58 %	
Direkte eid		41 000	25 000	41 000	4,37 %	
Sum Eiendom		65 252	47 734	65 252		20,25
Obligasjoner holdt til forfall	2	24 070	24 691	25 036	2,57 %	
Lån og fordringer	2	128 867	129 079	127 076	13,73 %	
Sum måles til amortisert kost		152 936	153 770	152 112		3,58
Aksjefond - Norge	2	110 813	67 151	110 813	11,81 %	17,24
Aksjefond - Global	2	196 367	96 070	196 367	20,93 %	17,84
Sum aksjefond	2	307 180	163 221	307 180		
Obligasjonsfond - Norge	2	22 048	22 072	22 048	2,35 %	2,84
Obligasjonsfond - Global	2	347 309	319 656	347 309	37,01 %	3
Likviditet/pengemarked	2	43 599	43 644	43 599	4,65 %	1,43
Sum verdipapirer med fast		412 956	363 301	412 956		
Sum		938 324	728 026	937 499	97 %	8,59

Eiendom

Amundsengården, St. Olavsgt. 4, er kategorisert som investeringseiendom. Verdi fastsettes i henhold til IAS 40.

Taksten er gjennomført av frittstående og uavhengig takstmann som ikke har noen bindinger til andre aktører i eiendomsbransjen. Verditaksten er utført i henhold til Norges Takserings Forbunds regler, NS 3451 og NS 3940, og basert på visuell befaring uten inngrep i byggverket, supplert med enkle målinger. Normalleie er lagt til grunn. Ved beregning av tomteareal er arealet mellom bygning og gate, samt grunnflate på bygningen tatt med. Grunnlaget for verdifastsettelsen er en tomteverdi på 5 150 og en kapitalisert verdi på 2 378. Brutto årlig leieverdi er fastsatt til 2 740. Eiendommen ble taksert i 2017.

	2017	2016
Anskaffelseskost 2005	25 000	25 000
Tidligere reguleringer	8 500	8 500
Årets regulering	7 500	-
Bokført verdi	41 000	33 500

Elverum kommune leier bygget på en uoppsigelig avtale. Lokalene er tilpasset av leietaker for eget behov. Leietaker er ansvarlig for vedlikehold. Bortfall av leieinntekter anses ikke som en reell fare, derfor er faktisk leie satt lavere enn takstens leieverdi.

Med unntak av eiendom er markedsverdi bestemt i «aktive» markeder.

Bankinnskudd

	2017	2016
Drift	12 566	12 052
Forvaltere	1 905	2 095
Skatt	772	678
Sum	15 243	14 826

Fordringer

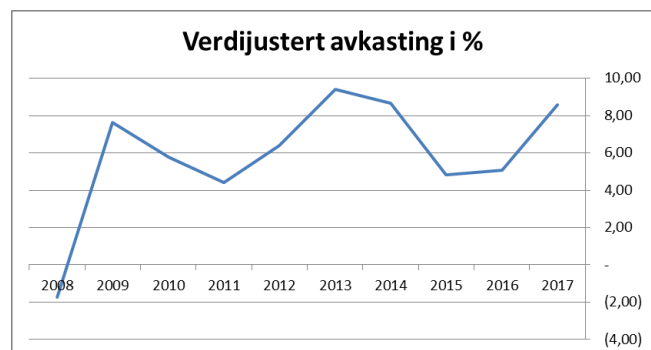
	2017	2016
Medlemsbedrifter	294	22

Fordeling mellom porteføljene

	Kunde	Selskap	Sum
Finansielle eiendeler	886 669	51 654	938 324
Bankinnskudd	14 404	839	15 243
Fordringer	278	16	294
Sum	901 351	52 509	953 861

NOTE 3 - KAPITALAVKASTNING

	2017	2016	2015	2014	2013
Verdijustert avkastning i %	8,59	5,07	4,84	8,67	9,39
Verdijustert avkastning i kr	75 133	40 481	39 105	60 311	55 691
Kollektivporteføljen	70 997	38 247	36 909	56 842	52 394
Selskapsporteføljen	4 136	2 234	2 196	3 469	3 297
Sum eiendeler	953 861	836 280	816 495	761 719	671 746
Bokført avkastning i %	2,54	3,82	2,21	3,82	4,11

Figur: Verdijustert avkastning i prosent.

**NOTE 4 - SOLVENSMARGIN OG
BUFFERKAPITAL****Solvensmargin**

Solvensmarginkravet for pensjonskassen i henhold til Finanstilsynets standard for rapportering.

	2017	2016
Solvensmarginkrav	29 132	26 264
Ansvarlig kapital - Kjernekapital	62 747	49 558
Tilleggsavsetninger	31 544	14 930
Risikoutjevningfond	0	4 958
Solvenskapital	62 747	66 967
Solvensmargin i %	215 %	255 %

Datagrunnlaget for stresstestene er fra og med 2017 hentet fra risikobasert tilsyn slik tallene er avgitt til Finanstilsynet pr 31.12. Sammenlikningstallene vil derfor ikke stemme med presentasjonen i 2016.

Stresstest I

	2017	2016
Renterisiko	15 625	22 557
Aksjerisiko	125 533	97 730
Eiendomsrisiko	16 313	13 965
Valutarisiko	38 877	32 112
Kreditrisiko	41 328	
Konsentrasjonsrisiko	-	-
Korrelasjons og markedsrisiko	(50 913)	(26 757)
Forsikringsrisiko	17 988	16 326
Motpartsrisiko	-	1 163
Operasjonell risiko	4 123	
Korrelasjon - total risiko	(12 699)	(3 615)
Samlet risiko	196 175	153 481

Solvensmargin	3 239	6 846
Tilleggsavsetning ett år	18 193	15 711
Overskytende tilleggsavsetninger	13 351	13 843
Kursreguleringsfond	163 041	113 063
Merverdi av eiendeler	4 905	6 508
Korreksjon beste estimat	5 288	4 951
Samlet bufferkapital	208 017	160 922

Bufferkapitaldekning i 1 000 kr	11 842	9 136
Bufferkapitalutnyttelse	94 %	95 %

Stresstest II

	2017	2016
20% verdifall på norske aksjer	22 163	18 904
20% verdifall på utenlandske aksjer	39 273	32 609
2% økning i rente på rentepapirer	26 690	21 768
10% verdifall på eiendom	7 830	6 703
Sum verdifall	95 956	79 984
Tilgjengelig buffer	200 559	157 483
Bufferkapitalutnyttelse	48 %	51 %

NOTE 5 - FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Premie- fond	Kursreg. fond	Total	Risikoutj.- fond
Inngående balanse	624 576	24 397	18 231	118 416	785 620	4 623
Resultatførte avsetninger	66 536	7 149	325	44 623	118 632	103
Resultattilordning		0	2 417	0	2 417	-4 726
Inn-/utbetalinger		0	-1 407	0	-1 407	0
Utgående balanse	691 112	31 546	19 566	163 038	905 262	0

Pliktige avsetninger er balanseført med **100 %** dekning etter beste estimat. Oppreservering fra egenkapital etter K2013 ble slutført i 2016.

	2017	2016	2015
Arbeidsgiverpremie - Løpende	36 674	34 246	33 024
Premiefond i % av løpende premie	53 %	53 %	65 %
Bruk av premiefondet	-1 407	-6 592	-10 859
Flyttet premiefond		-1 194	

NOTE 6 – PENSJONSORDNINGEN**Beskrivelse av pensjonsordningen**

Avtalen er kollektiv pensjonsordning etter tariffavtale med Kommunenes Sentralforbund (KS).

Pensjonen er ytelsesbasert med netto garanti på 66 % av sluttlønn ved full opptjening i forhold til gjennomsnittlig stillingsprosent. Utbetaling samordnes med folketrygden.

Avtalen omfatter også uførepensjon og etterlattepensjon.

Bedrifter med medlemmer som opptjener rettigheter:

- Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS
- Elverum Energi AS
- Elverum kommunale pensjonskasse
- SØIR (Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS)
- Elverum kommunes ansatte som ikke har pliktig medlemskap i Statens Pensjonskasse eller KLP

Bedrifter med medlemmer der det utbetales pensjon og der medlemmene bare har oppsatt rett:

- Agena AS

Elverum Energi AS skifter gruppe i 2018 da siste aktive medlem er blitt pensjonist ved årsskiftet.

Endringer i forutsetninger

Redusert dødelighet på 10 % gir

- Økt premiereserve på 17 800.
- Økt uførehypighet på 15 % gir
  - økt premiereserven på 2 700.

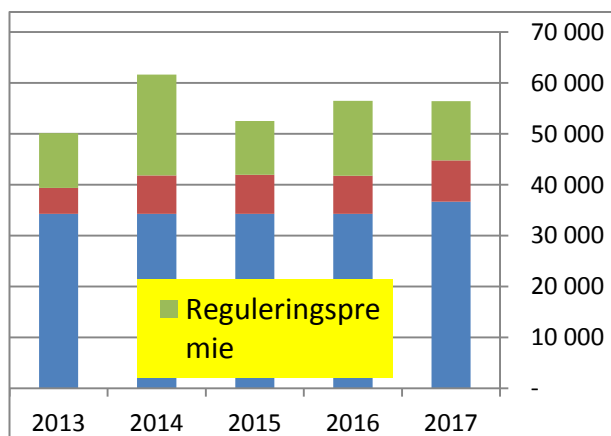
Endret dødelighet er forhold som verken pensjonskassen eller medlemsbedriften kan påvirke. Antall uføre de siste 3 årene har derimot ligget under aktuars forventning. Fra 2012 er det gitt tillatelse til å anvende lavere uføregrunnlag enn tidligere i premiefastsettingen. Siden grunnlagsdata i pensjonskassen i seg selv er små, er det anvendt forventninger tilsvarende et større norsk livselskap.

Forfalte premier

Pensjonskassens styre fastsetter årlig premiesatsen i pensjonsordningen etter anbefaling fra aktuar.

- Arbeidsgiver – kommunale virksomheter 9,03%.
- Arbeidsgiver - energiselskapene 7,81 %.
○ AFP er dekket i LO/NHO-ordningen.
- Medlemspremien 2 %.
- Premiene er fastsatt i % av pensjonsberettiget lønnsgrunnlag.
- Reguleringspremien er innkrevd i forbindelse med lønns- og G-reguleringen og kjent lønnsvekst per september. Innbetalingen blir avregnet mot premiefondet pr 31.12. etter aktuars beregning av faktisk reguleringskostnad.

	2017	2016
Arbeidsgiverpremie	31 440	29 390
Administrasjonspremie	4 828	4 477
Rentegaranti	406	379
Sum arbeidsgiver	36 674	34 246
Medlemspremie	8 117	7 507
Reguleringspremie	11 632	14 709
Sum forfalte premier	56 424	56 462
- Dekket av premiefondet	1 407	6 582
Innbetalt	55 017	49 501

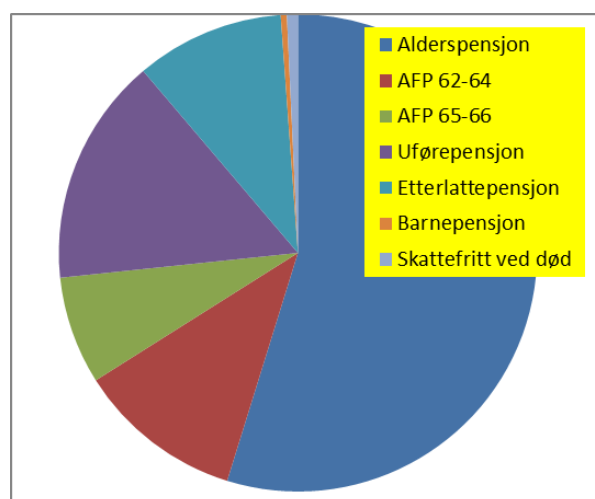
Figur: Premieinntekter.

Medlemmer i ordningen

	2017	2016
Pensjonister	577	517
Aktive	1 213	1 240
Fratrådte	1 429	1 623
Fratrådte uten rett	343	300
Uførepensjonister	127	110
Alderspensjonister	372	341
Etterlattepensjonister	58	57
Barnepensjonister	3	3
Avtalefestet pensjon	17	6
Sum	3 562	3 486

NOTE 7 - PENSJONER

På ikke forsikret AFP, (AFP 62-64) betales det arbeidsgiveravgift. Disse pensjonene refunderes inkludert arbeidsgiveravgift.

Figur: Erstatninger fordelt på grupper.

Pensjonsutbetalinger

	2017	2016
Alderspensjon	15 369	14 570
AFP 62-64	3 156	1 675
AFP 65-66	2 050	2 295
Uførepensjon	4 338	4 386
Etterlattepensjon	2 819	2 306
Barnepensjon	115	149
Skattefritt ved død	208	259
Overføringsavtalen - utbetalt	1 724	1 677
Overføringsavtalen - innbetalt	(4 547)	(4 451)
Refundert AFP 62-64	(3 243)	(2 167)
Sum	21 989	20 699

Endringer i pensjonsutbetalinger

	2017	2016
Alderspensjon	5 %	3 %
AFP 62-64	88 %	67 %
AFP 65-66	-11 %	-17 %
Uførepensjon	-1 %	-6 %
Etterlattepensjon	22 %	-2 %
Barnepensjon	-22 %	-13 %

Endring i AFP 62-64 gir delvis signaler om generasjonsskifte. Det kan også være et uttrykk for at kommunen fjernet den økonomiske delen av seniorpolitikken.

NOTE 8 - FLYTTING

SØIR er opptatt som ny medlemsbedrift.

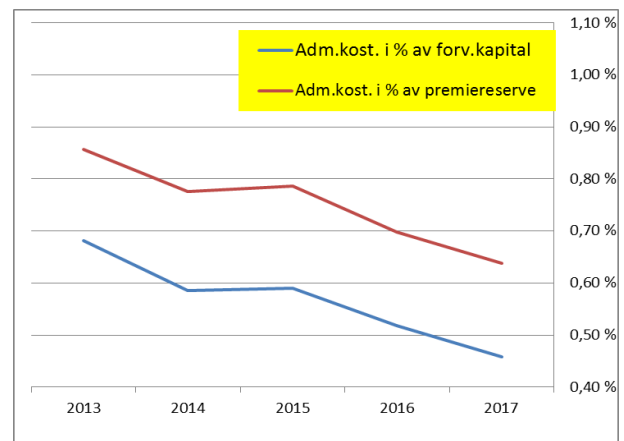
Art:	Beløp
Mottatt premiereserve:	10 519
Tilleggsavsetninger:	997
Mottatt ved flytting	11 516

Tilflyttet premiefond 141.

NOTE 9 – ADMINISTRASJON

	2017	2016
Lønn og honorar	1 525	1 545
Kontorkostnader	138	203
Lisenser/ IT kostnader	489	447
Konsulenthonorar	1 652	1 504
Medlemsavgifter m.v.	81	80
Revisjon	166	87
Revisor - konsulenttenester	18	30
Aktuar	299	433
Sum	4 370	4 330
Ikke tenknisk regnskap	4 302	4 248
Teknisk regnskap	90	83
Sum	4 392	4 330

Det har i 2017 vært 1 ansatt i pensjonskassen.

Figur: Administrasjonskostnad mot premiereserve og forvaltningskapital.

NOTE 10 - YTELSER OG LÅN TIL LEDENDE ANSATTE

Styret godtgjøres i henhold til grunnbeløpet (G) i Folketrygden.

1 G for leder, 1/2 G for øvrige. I tillegg tilstås 4 % av G per møte.

Tapt arbeidsfortjeneste dekkes ikke.

	2017	2016
Trond Rønning (daglig leder)	730	715
Per Kristian Hammer (leder)	116	118
Dag Martin Bakken (nestleder)	73	68
Toril Nersveen	69	68
Turid Olsen	69	72
Linda Alette Løkken	73	68
Ole Gjermund Rønes	73	72
Sum styrehorar	473	466

Daglig leder har pensjonsrettigheter på samme vilkår som øvrige medlemmer i pensjonsordningen.

Det er ikke gitt lån eller garantier til daglig leder eller medlemmer av styret.

Det er ikke avtalt særskilt vederlag ved fratredelse, opphør eller endring av ansettelsesforhold eller verv.

NOTE 11 – PENSJONSKOSTNAD EGNE ANSATTE

	2017	2016
Pensjonsforpliktelse	1 080	764
Pensjonsmidler	-814	-513
Netto forpliktelse	266	252
Akkumulert gevinst/tap	-	-
Verdi forpliktelse til balansen	266	252
Arbeidsgiveravgift	37	35
Bokført pensjonsforpliktelse	303	287
Pensjonsopptjening	133	132
Rentekostnad på pensjonsforpliktelse	20	17
Avkastning på pensjonsmidler	-14	-13
Amortisering av estimatavvik	-	-
Pensjonskostand	138	136
Innbetalt premie	78	72
Endring forpliktelse	60	63
Arbeidsgiveravgift på forpliktelse	8	9
Endring i balansen	68	72

Økonomiske forutsetninger	2017	2016
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Avkastning på pensjonsmidler	2,60 %	2,70 %
Årlig lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Årlig G-regulering	2,25 %	2,25 %
Årlig pensjonsregulering	1,50 %	1,50 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Korridor grense for amortisering av	10,00 %	10,00 %

NOTE 12 - NÆRSTÅENDE PARTER

Elverum kommunen er i denne sammenheng ansett som nærstående part da de er dominerende kunde og oppnevner 4 av 6 medlemmer til styret. Vi har hatt følgende transaksjoner:

	2017		2016	
	Inntekter	Kostnader	Inntekter	Kostnader
Ordinær premie	37 442		35 668	
Reguleringspremie	9 954		8 487	
AFP	3 601		1 911	
Husleie	1 805		1 700	
Leie lokaler inkl IKT		288		275
	52 802	288	47 766	275

NOTE 13 - SKATT

	2017	2016
Beregning av grunnlag for inntektsskatt:		
Resultat før skattekostnad	-4 422	2 463
<i>Permanente forskjeller:</i>		
Gevinst /tap ved salg av aksjefondsandeler	-155	-815
Forskjell i resultat deltakerlignet selskap	0	655
Korreksjon tidligere år	-40 549	-1 511
Endring urealisert poster innenfor fritaksmetoden	-2 564	-691
Sum permanente forskjeller	-43 268	-2 362
Endring i midlertidige forskjeller:		
Endring urealiserte poster utenfor fritaksmetoden	-44 659	-11 873
Endring pensjonsforpliktelser egne ansatte	51	-112
Driftsmidler	7 377	-716
Obligasjoner og fordringer	803	803
Risikoutjevningfond	4 624	-173
Sum endring midlertidige forskjeller	-31 804	-12 071
Årets skattegrunnlag	-79 494	-11 970
Spesifikasjon av forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier:		
Urealisert poster utenfor fritaksmetoden	164 552	119 893
Bygninger	9 338	16 715
Pensjonsforpliktelser egne ansatte	-303	-252
Obligasjoner og fordringer	-3 692	-3 678
Korreksjon av urealiserte poster		-40 549
Risikoutjevningfond	0	4 624
Framførbart underskudd	-185 245	-105 751
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel (-)	-15 350	-8 998

Utsatt skattefordel er ikke innregnet som eiendel i balansen da det er usikkerhet knyttet til om denne kan utnyttes.

